गजल मुना

ख्वाँःन्गःया लसप्

नेननाजन

गजल मुना

ग्याँङ्तुग्ङ्या लमय

नेननाजन

यिकाक

थेम्मृङ मासिक

Themmring Monthly

स्याः नुगःया लसय् गजल मुना

Sya: Nuga:ya Lasay, A collection of Gajals

- हामा - ब्रमियार्क
- यिकाक - (थम्बूढ मासिक प्रकाशन
  मध्यपून थिमि
- झायांगू थाकू - ५०० (स्यासः)
- नें.सं. - ११२७ ह्नूदँया लसगाय्

- ध्याहालि - मिगका (१०५-)

कम्प्यूटन

.ल्ह्टे्ल कम्प्यूटन सर्विसेज

मध्यपून थिमि, गंखधन चोक

फोन नं. - ६-६३१२७२

थाकू

यध्सा जननल सप्लायर्स

मध्यपून थिमि, गंखधन चोक

मोबाइल/फोन - ९८७१-२२३०३३/६-६३३११६

दाहलया

………… नूगःयाग ॥

-नेननाजन

नुगः खँ

गजलया नियम व स्वरूपयाबारे थिथि पत्रपत्रिकाय् पिदंगु विभिन्न च्वसुत ब्वना गजलसम्बन्धी सिइकागु छुंछुं जानकारीया लिधंसाय् च्वयेगु कुतलय् तयार जूगु सफूचा खः "स्याःनुगःया लसय्" । उकिं सकल ब्वमिपिनिगु हःपाः व न्वाना जिगु नितिं मेगु ज्ञान जुइ ।

जीवनय् दुःख व पीडा मदुसा गुलि न्ह्यइपुइ; मन गुलि आनन्दीत जुइ; ख्वबीला गबलें महायेमा धका हे आसिका याइ तर थ्वहे जीवन लिसें अतिकं सत्तिगु संगीत व साहित्य छगू थुजाःगु पक्ष खः गुकिं दुःख व पीडाया भासं खँ कनेगु हे न्ह्यइपुइ; न्यनेगु हे यइपुइ । धात्थें हे धायेगु खःसा म्वः ल्हुयेबलय् यचुइ थें थुपिं ख्वबीस दुना हे बांलाइ, हिसि दइ । यद्यपि थ्व जिगु मान्यता नाप छुंछुं अपवाद यात दुथ्याका मस्वयेत इनाप दु । शायद थ्वहे मान्यतां थ्व सफूचा भय्ब्यूगु दु तर थ्व ख्वबी जिगु मखु सुनां नालाकाइ वय्कःयागु खः ।

मांभाय् नापनापं झीगु मौलिक लिपि *नेपाललिपि*या महत्व नं अतिकं दु धैगु खँय् दोमन सुयागु नं जुइमखु । उकिं नेपाललिपियात नं फयां फक्व छ्यलबुलाय् हयाः प्रचारप्रसार यायेमाः धैगु मति लुइका थ्व सफूचाय् नेपाललिपिनं छ्यलेगु कुतः यानागु खः ।

लीपा थ्व सफूचा पिथनेत आर्थिक नापं थिथि ग्वाहालि यानादूपिं पासा रत्नकृष्ण श्रेष्ठ, बाबुकाजी साःछेँपिंत दुनुगलं निसें यक्वयक्व सुभाय् देछाये । अथेहे भूमिका च्वया बियादीम्ह तसकं नांजाःम्ह समालोचक एवम् हनेबःम्ह श्रद्धेय गुरु प्रो.माणिकलाल श्रेष्ठप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्वंकुसे सफूचा पिथनेत ग्वाहालि व हःपाः बियादीपिं सकलसित यक्वयक्व सुभाय् ।

जय मांभाय् ।

– रेनराजेन
थिमि

रेनराजेनया 'गजल-मुना' पिब्वयाब्यले

–प्रो.माणिकलाल श्रेष्ठ

खला नेपालभाषाया आपालं च्वमिपिनि कृतियात लसकुस याना पिब्वेयगु (अर्थात् पिदंगु सफूया भूमिका च्वयेगु) ज्याः यायेगु सौभाग्य जितः दये धुंकूगु खः, अथेंसां चिनाखँ (कविता), न्हू बाखँ (शर्ट् स्टोरी), च्वखँ (निवन्ध) आदि विभिन्न विधाया कृतिया भूमिका च्वयेधुंसां पिदंगु गजल-संग्रहया भूमिका जिं च्वये हे मनंनि, 'रेनराजेन'या गजलं जितः थ्व न्हूगु मौका नं बिउगुलिं वय्कःप्रति आभारनिं न्हापां प्वंके ।

अरव भूमिइ अरबी भाषाया साहित्यं पिदना इरानय् फारसी साहित्यया माध्यमं विकसित जूगु गजल, भारतया उर्दू भाषाया गजलया अनुकरण याना थनी सच्छिदँ न्ह्यो नेपालया नेपाली भाषाय् दुहाँ वःगु खः, नेपालभाषाय् गजल वया नं भचा लिपा तिनि दुथ्यन । सलंसः दँया थ्व क्रमय् गजलया शैली उलि मपाःसां थुकिया स्वरुप व विषय वस्तु यक्को हे हिले धुंकल । सुरुइ मिसातय् लिसें खँ ल्हायेगु खँल्हाबल्हाया रुपय् जन्म जूगु गजलं छुं ई लिपा हे थः प्रेमिकानाप ल्हायेगु प्रेमया खँल्हाबल्हाया रुप काल, अनंलिपा प्रेमिकानाप च्वना खँल्हाबल्हा जक मजुसें प्रेमं विह्वल जूम्ह च्वमिं थःगु दुनुगःया हीमीचाःसु, स्याःनुगःया पीडा याकःचां प्वंका च्वंगु आर्तनाद नं गजलया विषय वस्तु जुल हानं प्रेम-पीडा जक मजुसें न्ह्यागु प्रकारया पीडा अथवा स्याःनुगःया ख्वःसः नं गजलया विषयवस्तु जुल । थ्व फुक्क परिवर्तन गजलया प्रारम्भिक विकास-कालय् हे जूगु खः । तर थौंया युगया गजलय् च्वमिया व्यक्तिगत पीडा प्वंकेगु जक मजुसें व्यक्तिगत पीडाया माध्यमं जनजीवनया कष्ट व पीडा, उत्पीडित समूहया सः प्वंकेगु माध्यम नं गजल जुइ धुंकूगु दु ।

पिदनाच्वंगु रेनराजेनया थ्व गजल-संग्रहस दुथ्याःगु नीन्यापु

गजल फुक्कया स्वरुप छगू हे मजुसें भतिभति पाःसां फुक्क गजलया विषयवस्तु प्रेमं वियोग जूम्ह प्रेमीया स्याःनुगःया सः खनेदु, संग्रहया शीर्षक नं 'स्याःनुगःया लसय्' तयातःगुलिं थ्व गजल-संग्रहया स्वरुप गजलया परम्परागत प्रवाह दुने लाः ।

उर्दु भाषाया प्रसिद्ध कवि मिर्जा गालिबया कथं गजलया मूतत्व नुगः ज्वनेफुगु शैली, हिसिदुगु प्रतीक व दुग्यंगु भाव खः । थ्व स्वंगुलिं तत्व दुथ्याकेगु ज्याय् 'रेनराजेन'या गजल गाक्कं सफल जूगु खनेदु, थ्व गजल-संग्रहया बांलागु पक्ष थ्व खः ।

थ्व गजल-संग्रह गजलया परम्परागत प्रवाह दुने लाःसां गजलया शेर-ल्याः (निभ्रोया छगू शेरजुइ) स्वंगू, न्यागू, न्हय्गू, भिंछगू तथा विजोर-ल्याःया शेर छगू गजलय् तइगु परम्परागत गजलया चलनया विपरीत जुइक रेनराजेनया थ्व-संग्रहया ल्याः ८, ९, १२, १३, १४, १९, २०, २१, २३, २४ या गजलय् प्यंगू प्यंगू जक शेर दुथ्याका तःगु दु ।

गजलया गुगुं छगू शेरय् च्वमिं थःगु उपनाम तयाः छन्दबद्ध यायेगु प्रथा अर्थात् छगू शेरयात 'मक्ता' नांया शेर जुइकेगु प्रथाया प्रयोग नं थ्व संग्रहया आपालं गजलय् याना तःगुदु । थुकी लेखकं थःगु उपनाम गनं 'रेनराजेन' तःगु दुसा आपाः थासय् 'रेन' जक धयातःगु दु । अले च्वमिं थ्व संग्रहस 'मक्ता' प्रयोग याना तःगु गजल फुक्कलिसं गजलया अन्तिम शेरयात मक्ता याना तःगुदु ।

प्रेम-वियोगं वःगु वेदना व नैराश्यया प्रतीकया रुपय् अय्लाःयात कायेगु प्रारम्भिक विकास कालया गजलय् खने दुगु प्रवृत्ति रेनराजेनया थ्व संग्रहया छुं छुं गजलय् नं खनेदु ।

गजल परम्परागत जुइमा वा थौंया आधुनिक जुइमा, प्रेम-वियोगया पीडा खंका तःगु जुइमा वा मेगु हे छुं व्यक्तिगत पीडा प्वंका तःगु जुइमा, च्वमिया थःगुहे पीडाया अभिव्यक्ति जुइमा वा व्यक्तिगत पीडाया माध्यमं जन-जीवनया कष्ट चित्रण याना तःगु जुइमा गजल धायेगु मात्रं हे थ्व छगू 'लिरिकल' अभिव्यक्तिया विधा खः, अर्थात् थ्व व्यक्तिवादी काव्य खः । गजल च्वमिं सिर्जना याःम्ह पात्रया अनुभूतिया अभिव्यक्ति मखु, स्वयम् लेखकया भावना प्वंका तःगु रचना खः । कवि केदारमान व्यथितया कथं वय्कःया मनय् जाया वःगु भावं मनयात वाःतां वाःथें संकी, अले भाव प्वंकेवं तिनि शान्ति दइ । दक्को प्रकारया कविताया उत्पति थुकथं हे जुइ धयागु मदु, तर गजल पिदनिगु धाःसा थुकथं हे खः । प्रेम वियोगं हीमीचाःगु मनया पीडा वा प्रेमिकानापया विछोडया कष्ट वा प्रेमिकां त्वःता वंगुया अनुभवं अर्थात् प्रेमलिसे तं व घृणा ल्वाकज्याःगु पीडाया अनुभव वा लेखकं थःगु चाकःलिं समाजय् न्यंकः खना च्वंगु मभिंमनिंया अनुभवं वःगु पीडा न्हयागु हे प्वंकूसां गजल 'स्याःनुगःया लसय्' थ्वःगु सः खः ।

गजल कविता जक मखु म्ये नं खः, गजलय् कविताया कल्पना भ्वःव म्येया संगीत नितां बिलिबिलि जाया च्वनेमाः । रेनराजेनया थ्व संग्रहया फुक्क मखुसां आपालं गजलय् थ्व गुण जिं खना । प्रत्येक शेरय् अन्त्यानुप्रास छ्यला तःगु व प्रत्येक पंक्ति बांलागु लय् दुगु म्ये थें खने दुगु थ्व गजल ब्वनेब्यले लेखकं भ्वाय्‌लिन, गीतार वा दुं छगू तार बाजं थाथां याकःचा च्वना नुगःया भाव प्वंका हाला च्वंगु म्ये भ्रीसं न्यनाच्वना थें ताः । पश्चिमी काव्य-साहित्य कथं Onomatopoeia व Alliteration धाइगु अलङ्कारं जाःगु पंक्तिया छगू उदाहरण थन ब्वयेगु प्रासङ्गिक हे जुइ ।

"लय्लय् ताया भ्वय् भ्वय् कना च्वय् च्वय् वना" (गजल ल्या ४)

बरु लय्लय् ताःम्ह मनू भ्वय्भ्वय् कनी ला मकनी लेखकया थःगु हे अनुभवया खँ खः ।

Alliteration (अनुप्रास)या जक उदाहरण कायेगु जूसा सम्पूर्ण संग्रह थुकिं बिलिबिलि जाःगु खनेदु । अथेसां छगू हिसिदुगु पंक्ति थन न्हिथने :-

'थाय् मंत बाय् मंत, मंत आत्म-विश्वास नं ।'

संगीतमय रचना अर्थात् म्येया गुण जक मखु, रेनराजेनया गजलय् काव्यात्मक कल्पना नं गाक्कं च्वन्ह्या ।

"ख्वबी-लखं भय्‌बिउगु पुखू", "मतिनाया सवाः काकां फुक्क सवाः ल्वःमन" "मिँया दथुइ ह्वइगु स्वां" "ख्वबीलखं गजल च्वयेगु" "चिकुलाया निभाःथें लुमुग्गु मतिना", "लँपु दथुइ लँपु मालेगु", "ख्वबी लखं ध्याचः जुल मतिनाया लँ" आदि वाक्यांशय् उत्कृष्ट काव्यात्मक कल्पनां बिलिबिलि जाः ।

थ्व फुक्क गुण दयाःनं उल्लेख याये माःगु छता खँ छु धाःसा गजल च्वमि नं छम्ह कवि खः, लेखक खः, कविया छगू तःधंगु सामाजिक उत्तरदायित्व दु, थःम्हं खनागु समाजयात थम्हं छुं बिइमाः धाइपिं पाठकपिंसं धाःसा थुकी गजलकारया व्यक्तिगत भसुकाः व ख्वःसः जक तायेके फइ, समाजयात सन्देश उलि खनी मखु ।

मेगु छता न्हिथने माःगु खँ दु । गजल ल्याः १ व १८ थें स्वपु प्यपुति गजलया स्वरुप धाःसा संग्रहया मेगु गजल नाप पाः, उकी लेखकं थःगु स्याःनुगः व्वयेगु मयासें गम्भीर जुयाः संस्कृत रचना "सामान्य नीति" इ वा सिद्धिदास महाजुया "सज्जन हृदयाभरण" य् थें नीतिया खँ वा सन्देश बिया च्वंगु दु, गथे कि -

'सुख जक लाका काः वइ दुःख ईपिं सु दइ !
भुखाचं छैं थुना बीवं अन च्वनीपिं सु दइ !! '

संग्रहया दकले न्हापांया गजल (गजल ल्याः १) या शुरुया ध्व शेर ब्वनेब्यले भीत वइगु अनुभव गजल-संग्रहया समग्र अनुभवनाप यक्को हे पाइ ।

समग्र रुपं धायेब्यले गजलकार रेनराजेनयाके लिपा छम्ह उत्कृष्ट लेखक जुइ फइगु गुण खनेदु ।

𑐢𑑂𑐫𑐵𑑅𑐣𑐸𑐐𑑅𑐫𑐵𑐟𑐳𑐫𑑂

𑐳𑐸𑐏 𑐢𑐎𑐵 𑐮𑐵𑐎𑐵 𑐎𑐵𑑅𑐰𑐂 𑐡𑐸𑑅𑐏 𑐃𑐥𑐶𑑄 𑐳𑐸 𑐡𑐂 𑑋
𑐨𑐸𑐏𑐵𑐔𑑄 𑐕𑐿𑑄 𑐠𑐸𑐣𑐵 𑐧𑐷𑐰𑑄 𑐀𑐣 𑐔𑑂𑐰𑐣𑐷𑐥𑐶𑑄 𑐳𑐸 𑐡𑐂 𑑌

𑐪𑐶𑐐𑑅 𑐣𑐵𑐥𑑄 𑐰𑐣𑐾 𑐢𑐵𑐂𑐥𑐶𑐣𑑂𑐳𑑄 𑐠𑑁𑑄 𑐩𑐏𑑄𑐥𑐴𑑅 𑐫𑐵𑐂 𑑋
𑐮𑑂𑐰𑐴𑑄 𑐣𑐸𑐐𑑅𑐫𑐵 𑐡𑐠𑑂𑐰𑐷 𑐮𑐵𑐟 𑐑𑐵𑑅 𑐏𑐣𑐷𑐥𑐶𑑄 𑐳𑐸 𑐡𑐂 𑑌

𑐀𑐖𑑅 𑐄𑐮𑐵𑑅 𑐤𑐶𑐮𑐵𑑅 𑐖𑐸𑐂𑐥𑐶𑑄 𑐔𑐵𑑅𑐩𑐣𑐹𑐫𑐵 𑐡𑐾𑐳𑐫𑑂 𑑋
𑐩𑐶𑐏𑐵 𑐐𑑂𑐰𑐮𑐫𑑂 𑐨𑐫𑑂𑐧𑑂𑐫𑐹𑐐𑐸 𑐏𑑂𑐰𑐧𑐷 𑐥𑐣𑐷𑐥𑐶𑑄 𑐳𑐸 𑐡𑐂 𑑌

𑐨𑑂𑐰𑐵𑐠𑑅𑐮𑑄 𑐏𑐣𑐾𑐰𑑄 𑐴𑐾 𑐟𑐵𑐥𑐵𑐎𑑂𑐎𑑄 𑐴𑐶𑐳𑑂𑐫𑐵𑐂 𑐠𑐵𑐫𑑂 𑑋
𑐣𑐸𑐐𑑅 𑐡𑐸𑐣𑐾 𑐩𑐣𑑂𑐟𑑂𑐫𑑄𑐐𑐸 𑐠𑑂𑐰 𑐏𑑃 𑐣𑑂𑐫𑐣𑐷𑐥𑐶𑑄 𑐳𑐸 𑐡𑐂 𑑌

𑐠𑑅 𑐣𑑂𑐟𑑂𑐫𑐖𑑂𑐫𑐵𑐫𑐾𑐟 𑐎𑐬𑐥𑐶𑐣𑑂𑐟 𑐔𑐸𑐂𑐮𑐵𑑄 𑐢𑑂𑐰𑐵𑐣𑐵 𑐰𑐣𑐷𑐠𑐵𑐫𑑂 𑑋
𑐢𑑂𑐫𑐵𑐔𑐮𑐫𑑂 𑐡𑐫𑐾 𑐢𑐸𑑄𑐎𑐮 "𑐬𑐾𑐣" 𑐕𑑄𑐟 𑐠𑐣𑐷𑐥𑐶𑑄 𑐳𑐸 𑐡𑐂 𑑌

१

𑐢𑑂𑐫𑐵𑑅𑐣𑐸𑐐𑑅𑐫𑐵𑐟𑐳𑐫𑑂

सुख धका लाका काःवइ दुःख ईपिं सु दइ ।
भुखाचं छैं थुना बीवं अन च्वनीपिं सु दइ ॥

म्हिगः नापं वने धाइपिन्सं थौं मखंपहः याइ ।
ल्वहं नुगःया दथ्वी लात घाः खनीपिं सु दइ ॥

अजः उलाः न्हिलाः जुइपिं चाःमनूया देसय् ।
मिखा ग्वलय् भय्ब्यूगु ख्वबी पनीपिं सु दइ ॥

भ्वाथःलं खनेवं हे तापाक्कं हिस्याइ थाय् ।
नुगः दुने मन्त्यंगु थ्व खँ न्यनीपिं सु दइ ॥

थः न्त्यज्यायेत करपिन्त चुइलां ध्वाना वनीथाय् ।
ध्याचलय् दये धुंकल 'रेन' छंत थनीपिं सु दइ ॥

नुगः दुने घाः जुल गथे ल्वःमंके जिं ।
मतिनाया छंगु किपाः गन वना तंके जिं ॥

दनाच्वना अथें लँ पुई, लँ स्वस्वं नुगः ख्वल ।
हाकाय् धुंकू मतिना ध्व गथे जक न्हंके जिं ॥

भ्यातुस्से च्वं नुगः छधिं मचायेका छ लुमनावल ।
छंगु ल्वचं जाःगु जीवन गन वना लंके जिं ॥

ख्युंतले ल्हाः ज्वना निभाः त्वयेवं त्वःतावन ।
थुलि हाकः किना च्वंगु सत्य मखना छंके जिं ॥

छं ब्यूगु ख्वबी लखं भय्‌ब्यूगु पुखूदथ्वी ।
म्हछिं दुंम्ह 'रेन'यात गथे याना गंके जिं ॥

पुलुपालुं स्वस्वं वं नुगः जिगु क्यंकल स्व ।
मतिनाया आस क्यना थौं वयाः स्यंकल स्व ॥

ध्वहे ल्हाः चुप्पा नयाः मतिना लःल्हात वं ।
हरे थौं ध्वहे ल्हाःती अय्‌लाः सलि ज्वंकल स्व ॥

सुइत कने सुइत क्यने नुगः दुनेया घाः ।
घाःजकनं ब्यूगु मखु वहे घालय् प्यंकल स्व ॥

थःगु रुपय् लेहें बुइका जितः चुइकुंचुइकुं ।
मचाहेका हे थौं जितः मखू वासः त्वंकल स्व ॥

नुगः ह्‌वना त्वःता वन अयलाः थ्वंया लिधंसाय् ।
'रेन' अय्‌लाःगुलु धका हाकनं वंहे न्यंकल स्व ॥

तव: बीपिं सुं मदु छचा:खेरं बुलुस्से च्वं ।
भर बीपीं तक नं मदु पला:पति चुलुस्से च्वं ॥

मयल जित मयल ध्व जिन्दगीया आशा ।
थुलिहे नं जित: आ: अप्व: जुया उलुस्से च्वं ॥

मतिनाया सवा: काकं फुक्क सवा: ल्व:मन ।
ल्वाक: ज्याना अयला: थौं वहे सवा: पालुस्से च्वं ॥

लय्लय् ताया भ्वय्भ्वय् कना च्वय्च्वय् वना ।
गयाथाय् थ्यनं थौं थ:थम्हं तुं इकुस्से च्वं ॥

न त माकुल न त चाकुल ध्व 'रेन'यागु जिन्दगी ।
तकु चा:गु आलुथें गुलिजक न्यालुस्से च्वं ॥

जिन्दगी जिगु फुना च्वन ख्वख्वं ख्वख्वं हे ।
नुग: स्वांनं सुकूचित ह्वह्वं ह्वह्वं हे ॥

चायेकां नं मचायेकां नं त्वनाच्वना अयला: ।
स्यन थौं जिन्दगी नं त्वत्वं त्वत्वं हे ॥

मिखा तिसिना वनेलात बिचा: मयासें ।
मती मलूथें लँपु तन वं वं हे ॥

छ्यों तिया फेय्तुना अनंतुं बँय्सं ।
बुलुहुँ बुलुहुँ बहनी जुल च्वच्वं च्वच्वं हे ॥

थाय् मंत बाय् मंत, मंत आत्मविश्वास नं ।
स्यन थौं 'रेनराजेन' स्वस्वं स्वस्वं हे ॥

ध्याः नुगः यात सयु

१

थःगु मतिनां थइतहे स्यात थौंकन्हय् ।
थःगु किचः खना थःहे ग्यात थौंकन्हय् ॥

भलसाया पासा धका ल्यूल्यू न्ह्योन्ह्यो तया ।
भीर सिथय् वहे पासां घ्वात थौंकन्हय् ॥

हलिमय् दकलय् बांलाःगु मतिना हँ धाइ ।
वहे मतिनां तसकं जितः ख्यात थौंकन्हय् ॥

ल्हिले धाधां न्हीके धाधां मतिनाया लिधंसाय् ।
निग्वः मिखां ख्वबिलखं प्यात थौंकन्हय् ॥

ख्युंसे च्वंगु जिन्दगीयात मतं क्यनेत्यना ।
'रेन' थःहे हुनुहुनुं च्यात थौंकन्हय् ॥

२

पुइँ चिनेत्यंगु घालय् कथं ग्वयेकल ।
योम्हेसिनं हे कयेपुल नुगः ख्वयेकल ॥

नुगलय् लूगु उलिमछिं आशाया किपाःत ।
थः यञ्जुं हे न्हिलान्हिला ख्ववि च्वयेकल ॥

नुगःगथू फेने धका वःम्ह व मतिनामिं ।
सँसं सँसं जिन्दगी हे थुभनं स्वयेकल ॥

चिकुलाया निभाः थें लुमुग्गु मतिनां ।
विश्वास हे यायेमछिं नुगः क्वयेकल ॥

म्वानाया न्हूगु सवाः बी धका आशा क्यना ।
'रेन' छंत हेयेकल फसय् ब्वयेकल ॥

धाकुफयु वल नुगः दुनं मतिनाया ख्यलयु थौं ।
दुनं निसें हिइया वल लुमन्तिया जलयु थौं ॥

म्हगसया क्यबयु दयेका मतिनाया छैंखा ।
मंत फुकं दुनावन ख्वबीलःया बालयु थौं ॥

जिगु मिखायु ख्वबी हुइका न्हिले स्यनीम्ह ।
प्याखँ धकाः हुलाक्यनं जिगु ख्वःसलयु थौं ॥

निग्वः मिखां ख्वबी हाल तःधाःहितिया लधाःथें ।
नापं सियेम्वाये धाःगु खँ लुमंका बलयु थौं ॥

ख्याः नुगःयात सयु

धाकुफय् वल नुगः दुने मतिनाया ख्यलय् थौं ।
दुनं निसें हिइया वल लुमन्तिया जलय् थौं ॥

म्हगसया क्यबय् दयेका मतिनाया छेँखा ।
मंत फुकं दुनावन ख्वबीलःया बालय् थौं ॥

जिगु मिखाय् ख्वबी हुइका न्हिले स्यनीम्ह ।
प्याखँ धकाः हुलाक्यनं जिगु ख्वःसलय् थौं ॥

निग्वः मिखां ख्वबी हाल तःधाःहितिया लधाःथें ।
नापं सिये म्वाये धाःगु खँ लुमंका बलय् थौं ॥

ख्याः नुगःयात सयु

थथिं जाःगु मतिना ला गन स्वये दइ ।
थुभनं मिं दुब्वाना गबलयु क्वये दइ ॥

ख्वयेके धका वःम्ह जुइ ख्वयेकातुं वन ।
थुभनं अहो ! लुदंका गबलयु ख्वये दइ ॥

लुँती थुना, ही थुना नं च्वत खइ गजल ।
थुभनं ख्वबीलखयु थुना सुया च्वये दइ ॥

कंम्ह्वाःया दथुइला यक्व स्वां ह्वइ तर ।
थुभनं मिंया दथुइसं छु स्वां ह्वये दइ ॥

ख्याः नुगःयात सयु

थथिं जाःगु मतिना ला गन स्वये दइ ।
थुभनं मिं दुब्वाना गबलय् क्वये दइ ॥

ख्वयेके धका वःम्ह जुइ ख्वयेकातुं वन ।
थुभनं अहो ! लुदँका गबलय् ख्वये दइ ॥

लुँती थुना, ही थुना नं च्वत खइ गजल ।
थुभनं ख्वबीलखय् थुना सुया च्वये दइ ॥

कंम्ह्वाःया दथुइला यक्व स्वां ह्वइ तर ।
थुभनं मिंया दथुइसं छु स्वां ह्वयेहइ ॥

ख्याः नुगःयात सयु

थ्वाः नुगःया तसयू

ल्वःमंके छतिं मफयेका नुगलय् घ्वाः वल ।
छंगु व किपाः स्वस्वं ख्वबी वाः वल ॥

लँजुवाः जि लँपु दथ्वी लँपु मालाः जुजुं ।
सुपाँय् वल आकाभ्काकां हाकनं वाः वल ॥

जिन्दगी खः हताः धकां ल्वाल्वं ल्वाल्वं वना ।
ल्वाये गथे मल्वाये गथे थःपिं हे ल्वाः वल ॥

बाय् धुंकुगु लँपु स्वँस्वं नुगः खुल्ल मिन ।
मतिनाया जिगु छँ सुना ध्वाः वल ॥

एकसितं थः नाला बाय्चां जितःहे ल्यू वल ।
थुलिमछि हुलय् नं ध्व ‘रेन’यातहे क्वाः वल ॥

थ्वाः नुगःया तसयू

अथेंला थुली बांलाः छि हाकनं समाः यायेमते ।
संसार तच्वकं बांमलाः न्हैं याकचा पिहाँ भ्वायेमते ।

यच्चुस्से च्वं नुगःजिगु च्वापू थें जू निर्मल स्व ।
केलेहे मिखां स्वया मयजु बिन्ति जितः लायेमते ॥

याकःचा जि छचाखेरं नुगःहे जक पासा जिम्ह ।
मतिनाया जालं ध्वहे नुगः लाका कायेमते ॥

पलाःजक द्वंगु खः बाय् नुगलंहे सालाकाःगु ।
जूगु जुल नापलाःसेंलि मयजु ! मेखे बायेमते ॥

आसे मयजु आसे धायेका, नुगलय् छि दुहांभाल
बिन्ति आः ध्व ‘रेन’यात त्वःते छता धायेमते ॥

थ्वाः नुगःया तसयू

ल्वःमंके छतिं मफयेका नुगलय् घ्वाः वल ।
छंगु व किपाः स्वस्वं ख्वबी वाः वल ॥

लँजुवाः जि लँपु दथ्वी लँपु मालाः जुजुं ।
सुपाँय् वल आकाभ्काकां हाकनं वाः वल ॥

जिन्दगी खः हताः धकां ल्वाल्वं ल्वाल्वं वना ।
ल्वाये गथे मल्वाये गथे थःपिं हे ल्वाः वल ॥

बाय् धुंकुगु लँपु स्वँस्वं नुगः खुल्ल मिन ।
मतिनाया जिगु छँ सुना ध्वाः वल ॥

एकसितं थः नाला बाय्चां जितःहे ल्यू वल ।
थुलिमछि हुलय् नं ध्व ‘रेन’यातहे क्वाः वल ॥

थ्वाः नुगःया तसयू

अथेंला थुली बांलाः छि हाकनं समाः यायेमते ।
संसार तच्वकं बांमलाः न्हैं याकचा पिहाँ भ्वायेमते ।

यच्चुस्से च्वं नुगःजिगु च्वापू थें जू निर्मल स्व ।
केलेहे मिखां स्वया मयजु बिन्ति जितः लायेमते ॥

याकःचा जि छचाखेरं नुगःहे जक पासा जिम्ह ।
मतिनाया जालं ध्वहे नुगः लाका कायेमते ॥

पलाःजक द्वंगु खः बाय् नुगलंहे सालाकाःगु ।
जूगु जुल नापलाःसेंलि मयजु ! मेखे बायेमते ॥

आसे मयजु आसे धायेका, नुगलय् छि दुहांभाल
बिन्ति आः ध्व ‘रेन’यात त्वःते छता धायेमते ॥

ल्वःमकेत नुगःमछिं, लुमंसा ख्वये मास्ति वः ।
खंसा तं पिहाँ वःथें मखंसा स्वये मास्ति वः ॥

छंगु व रुपया स्वां यल खःन मयल जितः ।
दुसां कं तित्तुत्यूथें, मदुसां थ्वये मास्ति वः ॥

कतः धका धायेमफु जिं न छ यज्यु जुल ।
नापलाःसा म्हमस्यू थें, मलासा वये मास्ति वः ॥

विचित्रगु छंगु आस, ख्वबी खःया अमृत ॥
दुसा मिखाहे बुलुस्से च्वं, तिकिन्हंसा म्वये मास्ति वः ॥

ख्वबी जक मखु जितः बिख नं बियाभ्फासँ ।
लुँस्वांनाप छ्यनय् थ्व नुगः नं तियाभ्फासँ ॥

छिगुहे इनापं च्वइगु मतिनाया उगु किपाः ।
कं जुया सुइ जितः थ्वइत निं मियाभ्फासँ ॥

थ्व नुगलय् दनागु भ्फीगु प्रेमया लाय्कू ।
थःम्हं थुनेत माया वं बिन्ति छिंहे पियाभ्फासँ ॥

ल्वःमंकि ला धैदिल छिं अःपुकाहे थौं तर ।
ल्वःमंकेगु वासः छु दु वनं बियाभ्फासँ ॥

जिगु नुगः घाःपाः याना गथे न्हिले वःगु छं ।
धारे मय्जु ! गथे मताया जिगु नुगः ख्वःगु छं ॥

छला वन झलमल्ल थीगु लाय्कू स्वयेदया ।
ख्यूंका स्याना थकल ध्व नुगलय् निभाः त्वःगु छं ॥

गुंनकेरा स्वां छुना वन लुँस्वानं छायेपिया ।
गथे मखना नुगः क्यबय् झीगु स्वां ह्वःगु छं ॥

ध्व नुगः बासा लाया दुली च्वना वन तर ।
गथे मचाया नुगलय्सं न्हुया नुगः छ्वःगु छं ॥

मतिना म्हगस छुं हे मंत दनिसा केवल ख्वबी खः ।
जिंहे मस्यू नुगलं गथे थुकिया कू क्वबी खः ॥

उखें गाः थुखें गाः मिलाः नं ख्वयाच्वंगु थें ।
न्ह्याथाय् स्वःसां विरक्त जुल गजाःगु ध्व छवी खः ॥

मेपिनिगुला छु खँ थौं थःगुहे कर्म सराः ब्यूथें ।
निपाः ल्हाः फये अझनं सुना जक दः ब्वःबी खः ॥

जिन्दगी खः अजूचाइपु ग्वः सुना छु थुल थन ।
मस्यू आः छु जुल धाये, पलख लिपा छु ज्वी खः ॥

जिन्दगीला कासा हँ धाइ म्हितुम्हितुं बुलुहँ स्वये ।
ध्व 'रेन' थें विरक्त जुइका मेपिं हाकनं सु बुइ खः ॥

ख्वबी जुया नुगःया सः, बाः वल पनेगु गथे ।
स्वस्वः थाय् भू जक लँपु मदु वनेगु गथें ॥

तिमिला नं ख्युंल थौं सुर्धो नं ग्रहणय् लात ।
नुगःस्वाहे सुकूचित दुःखं जीवन हनेगु गथे ॥

लुमन्तिया उगु किपाः थौं केवल म्हगस जुल ।
थःम्हहे व यज्जुं थःगु, छैं स्यंकल कनेगु गथे ॥

योत्योया स्वापु मन्त आशा विश्वास फुकं तन ।
भलसाया थां क्वःदल धिकिचूम्ह जि दनेगु गथे ॥

वेदनाया स्वःति पाँय् नुगलय् क्यन कसिक्का ।
कीकी वंगु नुगः सीम्हँ थें जूगु दु सनेगु गथे ॥

ख्वबी जुया नुगःया सः, बाः वल पनेगु गथे ।
स्वस्वः थाय् भू जक लँपु मदु वनेगु गथें ॥

तिमिला नं ख्युंल थौं सुर्धो नं ग्रहणय् लात ।
नुगःस्वाहे सुकूचित दुःखं जीवन हनेगु गथे ॥

लुमन्तिया उगु किपाः थौं केवल म्हगस जुल ।
थःम्हहे व यज्जुं थःगु, छैं स्यंकल कनेगु गथे ॥

योत्योया स्वापु मन्त आशा विश्वास फुकं तन ।
भलसाया थां क्वःदल धिकिचूम्ह जि दनेगु गथे ॥

वेदनाया स्वःति पाँय् नुगलय् क्यन कसिक्का ।
कीकी वंगु नुगः सीम्हँ थें जूगु दु सनेगु गथे ॥

म्हिगः तकला सकलें दु थौं ख्वबी हुइपिं मदु ।
नुगः छ्धिं हिइसे च्वं सुइत कने थुइपिं मदु ॥

मिच्याःसा सकले मुंवइ, चाकुसा जक भुंवइ ।
न्हिलासु न्याइपिं यक्व दु ख्वबी स्व खुइपिं मदु ॥

थःतिथि, पासापिंनं अजःउलाः बांलापिं थें ।
ख्वाः जक तुइपिं थन, नुगः धात्थें तुइपिं मदु ॥

सकलें थन किचः थें तिमिलाय् जक नापं वइ ।
खिमिलाया लँपुइ नं ल्हाः स्वाना जुइपिं मदु ॥

थः जक नये, थः जक पुने धाइपिनिगु पुचः ध्व ।
मैनमतः थें लँपु क्यना कर्किया नितिं फुइपिं मदु ॥

म्हिगः तकला सकलें दु थौं ख्वबी हुइपिं मदु ।
नुगः छ्धिं हिइसे च्वं सुइत कने थुइपिं मदु ॥

मिच्याःसा सकले मुंवइ, चाकुसा जक भुंवइ ।
न्हिलासु न्याइपिं यक्व दु ख्वबी स्व खुइपिं मदु ॥

थःतिथि, पासापिंनं अजःउलाः बांलापिं थें ।
ख्वाः जक तुइपिं थन, नुगः धात्थें तुइपिं मदु ॥

सकलें थन किचः थें तिमिलाय् जक नापं वइ ।
खिमिलाया लँपुइ नं ल्हाः स्वाना जुइपिं मदु ॥

थः जक नये, थः जक पुने धाइपिनिगु पुचः ध्व ।
मैनमतः थें लँपु क्यना कर्किया नितिं फुइपिं मदु ॥

सँखुया वैसय् मचायेका योत्यो नं जुइयो न्हां ।
न्यासिचाया जुयेमते स्व मतिनां नं पुइयो न्हां ॥

मतिना धैगु कासा मखु, कासा मतिना जुइगु इलय् ।
बांलाक्क म्हिते मसलकि त्यात्याकं नं बुइयो न्हां ॥

वुलुहुँ चायेकि मिखाया पर्दा जिन्दगी च्वया तइ उकिं ।
चायेके मसल धायेवं मयूजु ! सुइमछिंका गुइयो न्हां ॥

नच्चा बैसं भय् व्यूम्ह छ संसार थुइका जुइसयेकि ।
कंया दालय् व्हयाच्वंगु स्वां यक्व लुइयो न्हां ॥

कुकिचा खः मतिनाख्व जिन्दगी ग्वलेत मदयेका मगाः ।
हाकनं छ्यले मसल धायवं थुकिं थइतहे सुइयो न्हां ॥

सँखुया वैसय् मचायेका योत्यो नं जुइयो न्हां ।
न्यासिचाया जुयेमते स्व मतिनां नं पुइयो न्हां ॥

मतिना धैगु कासा मखु, कासा मतिना जुइगु इलय् ।
बांलाक्क म्हिते मसलकि त्यात्याकं नं बुइयो न्हां ॥

वुलुहुँ चायेकि मिखाया पर्दा जिन्दगी च्वया तइ उकिं ।
चायेके मसल धायेवं मयूजु ! सुइमछिंका गुइयो न्हां ॥

नच्चा बैसं भय् व्यूम्ह छ संसार थुइका जुइसयेकि ।
कंया दालय् व्हयाच्वंगु स्वां यक्व लुइयो न्हां ॥

कुकिचा खः मतिनाख्व जिन्दगी ग्वलेत मदयेका मगाः ।
हाकनं छ्यले मसल धायवं थुकिं थइतहे सुइयो न्हां ॥

छं जक लय् वइगु खःसा सुपाँय् जुया जि च्वया बी ।
सछिनीदँ छ म्वाइगु जूसा मृत्युयातनं थः च्वया बी ॥

स्वां जुया च्वं ह्वया प्रिय द्योया छ्यनय् च्वं सदां ।
पहरा बी छन्त कं जुया पाली च्वना जिं स्वया बी ॥

जिगु ख्वबी-लः बियानं ह्वयेके छंगु नुगः-स्वां ।
छ जक लक्ष्यय् थ्यनिगु खःसा लँपु जुया जि वया बी ॥

छं ब्यूगु मतिना-पौ नाप जिगु म्हगस जक मखु ।
छन्त लुमुसें च्वनिगु खःसा म्हछिं मिं छ्वया बी ॥

छं जक लय् वइगु खःसा सुपाँय् जुया जि च्वया बी ।
सछिनीदँ छ म्वाइगु जूसा मृत्युयातनं थः च्वया बी ॥

स्वां जुया च्वं ह्वया प्रिय द्योया छ्यनय् च्वं सदां ।
पहरा बी छन्त कं जुया पाली च्वना जिं स्वया बी ॥

जिगु ख्वबी-लः बियानं ह्वयेके छंगु नुगः-स्वां ।
छ जक लक्ष्यय् थ्यनिगु खःसा लँपु जुया जि वया बी ॥

छं ब्यूगु मतिना-पौ नाप जिगु म्हगस जक मखु ।
छन्त लुमुसें च्वनिगु खःसा म्हछिं मिं छ्वया बी ॥

ख्वबिं जाःगु मिखां स्वयां न्हिलाक्यन बंला हरे ।
जि ख्वःगु लसय् प्याखँ हुलाक्यन खंला हरे ॥

छंगु सुखय् न्हिले धाइम्ह दुःखय् न्हिलाक्यन ।
ख्वबी लखं ध्याचः जुल मतिनाया लँला हरे ॥

थथे नं जुइयो खनिं मतिनाया संगतय् ।
चिरिचिरि भूबाल नुगः-छँया बँला हरे ॥

ख्वबी लखय् बुलाः च्याकल नुगः, इताः थें ।
थ्वहेला जुइ वयागु योत्योया ब्वला हरे ॥

जिं मखू धाइगु मखु छं हे मखू थुइकल ।
स्वहे मस्वःसे मतिनाया पौ खुसिइ चुइकल ॥

हाय् ! गयाःगु बिडम्वना मतिनाया दसा थ्व ।
म्हगसय् तकं मखंगु खँ नुगलय् बुइकल ॥

माया, विश्वास, सुखं जाःगु थपाय्च्व बांलाःगु ।
थपाय् धंगु हलिमय् छं बिख हे जक लुइकल ॥

धाकुफय् खः पुइकीम्ह पुइकलं छु धयां ।
मती मलू थें छंके च्वंगु विश्वास हे पुइकल ॥

जिगु थेंहे छंगुनं नुगःला पक्का स्वः ज्वी ।
छंगु नंला नुगःहे खः गबलें गबलें ख्वःज्वी ॥

खुना छ्वःसां किपाः जिगु छगूनिगू लुमन्तिला ।
म्हगसय् जूसां मचायेका छकः निकः वः जुइ ॥

नुगलय् दुने सुचुका जितः ल्वःमंकेत स्वयेमते ।
ख्वयाः ख्ववी मवइगु गयाःगु मिखा ग्वःजुइ ॥

न्त्याको पिने न्हिला जु छ थःम्हं थइत ल्वमंका ।
जिगु ख्वाः खनी बलय्ला नुगः छंगु छ्वः जुइ ॥

नस्वाःगु नाइसे च्वंगु स्वांया लासाय् द्यने दुसां ।
ध्व 'रेन'यागु लुमन्तिं नुगलय् छंगु न्वः जुइ ॥

खंसा गबलें गनं जितः मती ति खंगु हे मदु ।
नापलाःसा गबलें धैब्यु अन जि थ्यंगु हे मदु ॥

गबलें ख्वये गबलें न्हिले जिगु छु भरोसा जुल ।
धाये छंत थःम्ह यायेगु कर्मला जिगु हे मदु ॥

पुलांगु व इलं छंत लुमन्ति नं वःसा गनं ।
ल्वमंकाछ्वः धैब्यु गबलें जिगु मतिनाय् तंगु हे मदु ॥

थःम्हं थइत ल्वःमंका छ्वये, लुमंलुमं ख्वयेगु सिबय् ।
बुलुहुँ हुँ ध्व 'रेन'यागु मतिनां छन्त पंगु हे मदु ॥

गुलि दु जिन्दगीया मात्रा जि थुइके मफु ।
दु धाइ सुथ थन जिंला ग्व !! लुइके मफु ॥

न्हिलासु मदू ख्वबी धैगु दइमखु धाइ गनं ।
तर ध्व मिखाय् धका ख्वबी जिं हुइके मफु ॥

चाहे माः ल्वहँतय् ला गवलें पुसा थुनी मखु ।
चाय् पुसा थुना नं सुख जिं बुइके मखु ॥

खिमिला च्वनी चच्छि जक सुथला अवश्य वइ ।
सुथजुल लकस चकन सुपाँय् तर पुइके मफु ॥

धन्य छंगु प्रेमयात गूकिं जितः वँयहे यात ।
सुभाय् दु छन्त पासा छंगु साथ थुलिं हे गात ॥

कन्हय् छु जुइ पर्वाह मदु छहे संसार जिगु ।
थयेहे धका हेकुहेकुं थौं वयाः ध्वं हे लात ॥

घाः व्युसां हाकनं मेगु स्यात धका धायेमखु जिं ।
सुवाः बी नुगलंनिसें छंगु व दान यात ॥

नुगलय् ला स्याः तसकं लुमन्ति नं मदिका वः ।
वयां छुयाये छंगु मतिनां जिन्दगी हे पात ॥

छंगु जंत न्ह्यानाच्वन न्हूगु पलाः न्हूगु लँपुइ ।
ध्व 'रेन'या नुगः धकाः ल्वहँ थें दुवातय् थात ॥

म्हसिका

नां	:	रेनराजेन
थाय्बाय्	:	मथिनपा-१०, थिमि, ब्रम्हननि त्वा:
फोन ल्या:	:	६-६३३२०४
इमेल	:	toobanja@yahoo.com
बूदँ	:	१०९३ ने.सं.
मां	:	कैलाशलक्ष्मी (तूबंजा:) श्रेष्ठ
बौ	:	तुईलाल (तूबंजा:) श्रेष्ठ
अनुभव	:	थिथि पत्रिकाय् चिनाखँ नापं संस्कृति, इतिहास सम्वन्धी च्वसुत पिदंगु ।
	:	प्रचलित नेपाललिपिया Computer Font (Kumari Font) रञ्जना लिपिया Computer Font (Buddha Font) दयेका वितरण ।
	:	प्रचलित नेपाललिपि वर्णमालाया म्हिचासफू पिदंगु
	:	नेस्टार पृष्ठ भाग १ व २, (सामयिक संकलन) दँपौया सम्पादन ।
	:	मालेकुले, अनुसन्धानमूलक सफूया सम्पादन
	:	नेपाललिपिया थेम्मृङ लय्पौया सम्पादन
संलग्न संस्था	:	मालेकुले संस्थाया संस्थापक सदस्य
	:	ने-स्टार क्लबया संस्थापक अध्यक्ष
	:	नेवा: देय्गु नेपाल मण्डल नगर समितिया दुज:
	:	नेवा: गुथि, चपा:च्व कचाया छ्याञ्जे
	:	मथिनपा इन्जिनियरिङ्ग समाजया छ्याञ्जे